

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การตัดสินใจของผู้นำนั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตย เป็นการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม มุ่งงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 3 ด้าน คือ ผู้นำเชิงพฤติกรรมที่มุ่งนำด้วยการทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรมอยู่ในระดับน้อย ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงที่เข้าใจความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง และผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีอยู่ในระดับปานกลาง ในภาพรวมคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อยู่ในระดับปานกลางยังต้องพัฒนา

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มมักจะสะสมทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า คนที่จะทำงานรับใช้ประชาชนบริการชุมชน ต้องมีความอดทน ไม่มีอคติ ซื่อสัตย์ มีความประพฤติดีซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางกายภาพ การพัฒนาพฤติกรรมและการพัฒนาปัญญาการพัฒนาทางกายภาพหรือกายภาวนาเป็นปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาด้านพฤติกรรมคือศีลภาวนาเป็นปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมที่มุ่งทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรม และการพัฒนาจิตใจและปัญญาเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถนำตน นำคน นำงานได้ในทุกสถานการณ์

3. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 3 ด้านของกลุ่มสาระสมทรัพย์เพื่อพัฒนา
ชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวานา 4 มีดังนี้

3.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม พบว่า 3.1.1 ภายนอกเพื่อพัฒนาผู้นำกลุ่มให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี น่าเชื่อถือ 3.1.2 ศิลภาวนา เพื่อพัฒนาผู้นำให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมยึดมั่นในกฎระเบียบ 3.1.3 จิตภาวนาเพื่อพัฒนาผู้นำให้เป็นคนที่ไม่มอดคติคือความลำเอียง 4อย่างในจิตใจของตน 3.1.4 ปัญญาภาวนาให้ผู้นำกลุ่มมีปัญญาเฉลียวฉลาด ใช้ปัญญาไปสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกให้อยู่ในศีลธรรม คิดดี พดดี ทำดี

3.2 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพบว่า 3.2.1 กายภาวนา เพื่อพัฒนาสมาธิทุกคน
ในชุมชนให้มีสุขภาพแข็งแรงความเป็นอยู่ที่ดี 3.2.2 ศิลภาวนาเพื่อการสร้างสรรค์อาชีพเสริม และ
ความซื่อสัตย์สุจริต 3.2.3 จิตตภาวนา เพื่อให้มีจิตใจที่ดีมีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่มีปัญหาการ
หลักธรรม 3.2.4 ปัญญาภาวนา เพื่อพัฒนาให้เกิดปัญญาให้มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้
ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

3.3 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ต้องใช้หลักภาวะนา 4 ทุกด้านมาพัฒนาให้เกิดความสัมพันธระหว่างผู้นำกับสมาชิก ก่อให้เกิดทักษะการทำงานแก้ไขปัญหาได้ในทุกสถานการณ์ ผู้นำสามารถนำสมาชิกเข้าวัดฟังธรรม เพื่อกล่อมเกลานำให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ให้ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ,กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์,พัฒนาชุมชนยั่งยืน

ABSTRACT

Objectives of this research were 1. To study the leadership characteristics of the Truth savings groups for sustainable community development at lower northern region, 2. To study the factors affecting the leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region, and 3. To study the leadership strengthening model of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region in accordance with Bhavana 4.

Methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data from 20 key informants by face-to-face interviewing and from 9 participants in focus group discussion. Data from both methods were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data with questionnaires from 367 samples from the populations at the lower northern region; Phisanulok and Kampongpet Provinces. Data were analyzed by descriptive statistics; frequency, percentile, mean, standard deviation and Pearson's Correlations. The findings were as follows:

1. The leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region was the decision must be made on democratic system by listening to majority with righteousness and job achievement. There were three kinds of leadership: Change leadership; leaders who understood how to use modern technology for change were at middle level. Behavioral leadership; leaders who devoted to work righteously were at low level. Contingency leadership; leaders who could work and adapt to any circumstances were at middle level. By overall, the leadership of the Truth saving groups at lower northern region was at middle level, needed to be developed

2. Factors correlating to the leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region were that persons who work for other people and community must process patience, no bias, honesty and good behavior resulting from physical, mental and wisdom development. Physical development or Gayapavana, induced change leadership, behavioral development, Silapavana, induced behavioral leadership dedicating to the work success righteously, while mental and wisdom development induced contingency leadership being able to lead self, man and work in all circumstances

3. The leadership characteristics development model of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region of 3 kinds of leadership were that;

3.1. Behavioral leadership; 3.1.1 Gayapavana to develop good physical and respectable appearance. 3.1.2 Silapavana to develop the participatory awareness of rules and regulations abiding, 3.1.3 Cittapavana to develop the leadership with no bias in one's mind, 3.1.4 Panna pavana, wisdom development, to develop the shrewdness to be able to use wisdom to help others with academics, creativeness, morality, good thinking, good speaking and good deed.

3.2. Change leadership; 3.2.1. Gayapavana, physical development, to develop all members in community to have good health and well-beings, 3.2.2. Silapavana, morality development, to develop extra incomes and honesty, 3.2.3. Cittapavana, mental development, to develop good hearts for sharing good advices integrated with morality to community members, 3.2.4. Pannapavan, wisdom development was to be able to share academics and creativity to the community members.

3.3 Contingency leadership; all 4 Pavana components must be used to develop interrelations between community members, to create work skills and problem solving in all situations. Leaders were able to lead community members to monasteries for sermon listening and morality practice. Pavana 4 would create harmony living together and to generate loving-kindness, benevolence and far vision.

Keywords: leadership, veracity saving group, sustainable community development, Bhavana 4

1. บทนำ

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จัดตั้งขึ้นภายในชุมชนโดยมีตัวอย่างของพระสงฆ์ในภาคเหนือตอนล่าง เป็นผู้ริเริ่มและจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปเติบโตอย่างช้า ๆ เป็นสากล โดยประสบความสำเร็จในการดำเนินงานให้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ทั้งจังหวัด ทำทนายพระสงฆ์ทั้งภาคเหนือตอนล่าง ให้อยากเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา ที่พยายามทำหน้าที่ของพระสงฆ์ครบถ้วนและถูกต้อง คือ ประพฤติตามหลักของพระธรรมและวินัย ถือว่าเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้เริ่มทำกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น การตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโภชนาการ การทำสวนสมุนไพรเพื่อ

ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ ที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะกำหนดขอบเขตให้และระบุเฉพาะเจาะจงได้ เป็นสิ่งที่สร้างผลผลิตและพัฒนาได้ เผยแพร่ ถ่ายทอดเรื่องราวสำหรับพระสงฆ์รุ่นต่อไป ที่จะศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบว่า แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวกับ ผู้ศึกษาจึงนำมาประมวลและจัดระบบ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร ภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ไม่ใช่สิ่งที่จะมาทดแทนหรือแทนที่การบริหารจัดการ แต่ภาวะผู้นำจะเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ สำเร็จสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ที่ท้าทาย เพราะที่ผ่านมานั้น ในภาคเหนือตอนล่าง หรือมีแต่น้อยมากและไม่มีแนวทางการพัฒนาภาวะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อชุมชนเข้มแข็งของภาคเหนือตอนล่าง

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เพื่อการพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวานา 4

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัยประกอบไปด้วย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ ทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา หลักพุทธธรรมภาวนา 4 ทฤษฎีการพัฒนา ชุมชนยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสังคมจะสมบูรณ์ ข้อมูลพื้นที่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ต่อเดือน ทฤษฎีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ภาวนา 4 กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในกลุ่มสัจจะธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง

3.3 ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและผู้ให้สำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กำหนดผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 รูปหรือคน (John W.Creswell, 2007)

2) เชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดอัมพาราม ตำบลวังไทร อำเภอกลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 2,761 คน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดหนองพะยอม ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1674 คน (พระครูวิบลีธิธรรม, 2558)

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่คือ กลุ่มสี่จะสะสมทรัพย์ภาคเหนือตอนล่าง 2 จังหวัด คือ 1.กลุ่มสี่จะสะสมทรัพย์วัดอัมพพาราม วัดวังไทร ตำบลวังไทร อำเภอดงหลวง จังหวัดกำแพงเพชร 2.กลุ่มสี่จะสะสมทรัพย์ วัดหนองพยอม ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่างแตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีอิทธิพลต่อ คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. วิธีดำเนินการวิจัย

6. ผลการวิจัย

6.3 รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภวนา 4 ทำผลการวิเคราะห์ผสมผสานกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมตามหลักภาวะนา 4 ผสมกัน ด้านกาย ผู้นำกลุ่มสั่งจะสะสมทรัพย์สินเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี เห็นกันไวใจเข้าใกล้กันเชื่อถือ ด้านศีลเน้นการมีส่วนร่วม ยึดมั่นในกฎระเบียบ ด้านจิตมีความเห็นตรงกัน ไม่มีอคติ 4 ความลำเอียงเพราะรักใคร่ เป็นต้น ด้านปัญญา ผู้นำกลุ่มสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกให้อยู่ในศีลธรรม คัดดี พุดดี ทำดี เป็นการพัฒนาทางหลักธรรมตามไปด้วย รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักภาวะนา 4 เน้นการพัฒนา 4 ด้าน คือด้านกายภาวนามีแรงกดดันจากงาน ที่ต้องการพัฒนาสมาชิกคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ด้านศีลภาวนา มีการสร้างสรรค้อาชีพเสริม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตตภาวนา มีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่อิงหลักธรรม ด้านปัญญาภาวนาความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ตามหลักภาวะนา 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกทำให้เกิดทักษะการทำงาน สมาชิกมีการเข้าวัดฝึกหัดขัดเถลา ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา เพราะวิสัยทัศน์ของผู้นำทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มสั่งจะสะสมทรัพย์สิน

7. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชน
ยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง” มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้
ดังนี้

7.1 ผลการวิเคราะห์สรุป เมื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ปรากฏในลักษณะเดียวกัน กล่าว คือ การตัดสินใจของผู้นำนั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ มีการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม ยุติธรรมมุ่งการบริหารงานเพื่อส่วนรวมของกลุ่ม แบบมุ่งงาน คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิผล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.735 ระดับน้อยถึงปานกลางสอดคล้องกับ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ ที่ได้ศึกษาเรื่อง สันติวิธีเริ่มต้นที่ชุมชน : กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสันติสุขภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กติกาพื้นฐาน เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ในการสร้างมาตรฐานร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับกิจกรรมต่างๆ ความเป็นธรรม เป็นเครื่องมือที่ปรากฏอยู่ ไม่ล่าเอียงแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ เพียงเพราะรักชอบพอกับคนเหล่านั้น ซึ่งส่งผลให้ชุมชนหรือองค์กรเกิดความสันติสุข ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ พูดแล้วคนเชื่อ สั่งแล้วคนทำ อุดมการณ์ความเชื่อ ความศรัทธา ทำหน้าที่เสริมความมั่นใจในการดำรงชีวิตและลดจุดพร่องของกติกาของชุมชนหรือองค์กรที่มีอยู่ให้เข้มแข็งมากขึ้น และเป็นผู้มีจริยธรรม คือเป็นผู้มีจริยธรรม ศีลธรรม มีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่น่ายกย่อง (พระราชปรีดีวัฒนา, 2559)

7.2 จากการสรุปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย และสังเคราะห์ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ปรากฏว่า การพัฒนาเรื่องกายภาพ ผู้นำต้องมีความพร้อมทางกายภาพพร้อมที่สุด ต้องมี อยู่มีกินมีใช้ มีความพร้อม คนที่จะทำงานรับใช้คนอื่นได้ อย่างแรกเลยตนเองต้องมีความพร้อม ความต้องการพัฒนาชุมชน ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญครับ ความอดทน อดกลั้น ความลำเอียงอย่าไป มีเราต้องตรง ประพตติดี ชื่อสัตย์มีศีลดีที่สุด ความประพตติต้องดี มีความสำคัญพอกัน เพราะว่า ร่างกายไม่เป็นโรคถือว่าประเสริฐสุด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะ ผู้นำกลุ่มสังจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่ .290 -.576 สอดคล้อง กับ มิตรธีรา วิสูตรานุกูล ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบพัฒนาบทบาททางการบริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นของสตรีในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางการ บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรีในประเทศไทย โดยเรียงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ แรงกดดันจากการเมืองภาคพลเมือง (0.30) การพัฒนาดตนเอง (0.16) ความคาดหวัง ของชุมชน (0.14) การสร้างเครือข่ายประชาชน (0.02) และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ (-0.04) สามารถ พยากรณ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร้อย ละ 43.70 ($R^2 = 0.437, p\text{-value}.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มิตรธีรา วิสูตรานุกูล, 2559)

7.3) รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวานา 4 ทำผลการวิเคราะห์ผสมผสานกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ปรากฏว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมตามหลักภาวานา 4 ผลเช่นกัน พบว่า ด้านกาย ผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี เห็นก้นาไวใจเข้าใกล้ก้นาเชื่อถือ ด้านศีลเน้นการมีส่วนร่วม ยึดมั่นในกฎระเบียบ ด้านจิตมีความเห็นตรงกัน ไม่มีอคติ 4 ความลำเอียงเพราะรักใคร่ เป็นต้น ด้านปัญญาผู้นำกลุ่มสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิก ให้อยู่ในศีลธรรม คิดดี พูดดี ทำดี เป็นการพัฒนาทางหลักธรรมตามไปด้วย รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักภาวานา 4 เน้นการพัฒนา 4 ด้าน คือด้านกายภาวานามีแรงกดดันจากงาน ที่ต้องการพัฒนาสมาชิกคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ด้านศีลภาวานา มีการสร้างสรรค์อาชีพเสริม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตตภาวานา มีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่อิงหลักธรรม ด้านปัญญาภาวานาความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ตามหลักภาวานา 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกทำให้เกิดทักษะการทำงาน สมาชิกมีการเข้าวัดฝึกหัดขัดเกลา ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา เพราะวิธีสัจจะของผู้นำทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

สอดคล้องกับ วันทนา เนาว์วัน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของบุคลากรของโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีความซื่อสัตย์ สุจริตและปัญญาเป็นเลิศ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความเสียสละ และภาวะผู้นำตามทฤษฎี ตะวันตก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การให้อิสราภาพในการทำงาน การกระตุ้นให้มีเจตคติที่ดีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเป็นแบบอย่างสันติภาพและสิทธิมนุษยชนและต้องการให้ผู้นำมีความยุติธรรมเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ต้องมีความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง โดยนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง โดยนำจริยธรรมการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนวัตกรรมเพื่อ

ความเหนือกว่าภายใต้ความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียน อันนำมาซึ่งความอยู่รอด รวมทั้งนอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย (วันทนา เนาวัน, 2558)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัจจุบันสถานศึกษา ภาครัฐ องค์กรเอกชน ได้ตระหนักถึงตัวผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ สำหรับเป็นข้อปฏิบัติของผู้นำเป็นส่วนมาก และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักปฏิบัติที่แม้ ผ่านมานานแล้ว 2,500 กว่าปี หลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อพัฒนาผู้นำ ยังสามารถเป็น แกนกลางที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการพัฒนาภาวะผู้นำได้ และยังทำให้คนในสังคมมีความสมัคสมาน สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นอกจากนี้แล้วหลักธรรมก็ยังเป็นที่มาสำคัญของกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ในทางศีลธรรม เป็นระเบียบทางสังคมอันเป็นการควบคุมภายในด้านจิตใจที่กฎหมายมีอาจเข้ามา ควบคุมได้ สิ่งนี้คือ คุณค่าของหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมโดยเฉพาะเริ่มจากการ ประพฤติปฏิบัติตัวของผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีได้แล้วก็จะเป็นอย่างให้แก่ผู้ตามในระดับอื่นๆ ได้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาวิกฤติผู้นำในกลุ่ม องค์กร และสังคมไทยได้

ผู้นำกลุ่มสังคมนิยม หรือผู้นำในระดับต่างๆ ควรนำผลงานชิ้นนี้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา การเสริมสร้าง ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สร้างความมั่นใจให้กับองค์กร สังคม และประเทศชาติและพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการดำเนินงานในด้านต่างๆ และพัฒนาการ ในแต่ละองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น

- 1) สถาบันศาสนา พระสงฆ์ในฐานะผู้ที่ศึกษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา พึงศึกษาหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง และนำหลักการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้อบรมสั่งสอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำมาใช้ได้จริง
- 2) กลุ่มสังฆะจะสะสมทรัพย์ นอกพื้นที่การวิจัย ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วย เพราะหากรู้ปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี นำมาบูรณาการกับกลุ่มของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรของตน และรักษาความเป็นแบบอย่างทางวัฒนธรรมการทำธุรกิจที่ดี
- 3) ควรมีการเปิดหลักสูตรการฝึกฝนหรืออบรมภาวะผู้นำให้มากขึ้น และมีการให้ความรู้แก่ผู้นำในระดับต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกรูปและต่อเนื่อง เพื่อให้มีสมรรถนะในการบริหารงานให้มากยิ่งขึ้น
- 4) ควรมีการกำหนดให้ผู้นำกลุ่มสังฆะจะสะสมทรัพย์ แสวงหาความร่วมมือและมีการตั้งศูนย์การติดต่อ ประสานงาน แต่ละภาค เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายของผู้นำในระดับต่างๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันพัฒนาองค์กรให้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้มีการขับเคลื่อนบทบาทของผู้นำไปพร้อมกันทั่วประเทศ ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับพื้นที่

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ควรปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ ในประเด็นต่อไปนี้

1) ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และความรู้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานให้มากที่สุด ผู้คนมักมีวิสัยทัศน์และมุมมองใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เข้ากับการทำงานอยู่เสมอ นิสัยหนึ่งที่ทำให้เกิดลักษณะนี้ได้ คือ นิสัยที่ชอบเรียนรู้และทดลอง สามารถนำสิ่งที่รู้ที่เห็นมาประยุกต์ใช้กับงาน การเข้าใจและจดจำสิ่งต่างๆ จึงมีผลกับความคิด โดยเฉพาะความรู้ใหม่ๆ สิ่งของใหม่ๆ ทฤษฎีใหม่ๆ จะเป็นอาหารสมองอันดีของผู้นำเกือบทุกคน

2) เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้นำควรฝึกตนเองให้มีความอดทน อดกลั้น สร้างนิสัยอ่อนน้อม ถ่อมตน พัฒนามานุษยสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ ชาวบ้านในชุมชนของตนเองเข้ากับคนทุกระดับชั้น ปรับปรุงบุคลิกนิสัยของตนเองอยู่เสมอ ให้เข้ากับคนอื่นๆ ให้ได้ ต้องสังเกตพฤติกรรมของตนเอง และความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น

3) เสนอทัศนะความคิดเห็นต่อกับกลุ่มที่ประชุม ผู้นำเริ่มจากการเสนอความคิดเห็นที่ถูกวิเคราะห์ในระบบความคิดแล้ว เห็นเป็นสิ่งที่ดีกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผีออกความคิดเห็นจะเป็นตัวกระตุ้นสมองให้เกิดการวิเคราะห์และแจกแจงสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วมากขึ้น

4) ผู้นำทีมงาน เริ่มเป็นผู้นำตั้งแต่เรื่องเล็กๆ เพื่อสร้างความมั่นใจนำสมาชิกกลุ่มให้พ้นภัย แก้ปัญหาให้กับคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มได้ให้พ้นภัย เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความบาดหมางของ สมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ควรทำในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองในชุมชนของกลุ่มสัจจะ
สะสมทรัพย์

2) ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลเพื่อความเป็นผู้นำ ที่พัฒนาตน คน งาน จากประสบการณ์จริงของบุคคลที่ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นผู้นำ ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความเป็นผู้นำสร้างศรัทธาอย่างมีคุณค่า ที่ประสบความสำเร็จ

3) ครอบนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาหาประสิทธิภาพ เพื่อให้เหมาะกับการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ทั่วไป

4) ควรนำการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสู่จะสะสมทรัพย์สินเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในองค์กรต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบว่า มีประสิทธิภาพแตกต่างกันหรือไม่

References

- John W.Creswell. (2007). *Qualitative inquiry @ Research Design* 2nd Edition. sage Publication: Singapore.
- Mittheevivatrakul. (2559). Model of Role Development in Local Government Administration of Women in Thailand. *Journal of Social Sciences*, 5(2), 31-42
- Phra Khru Wibulthitham. (2558). *Documentary lecture on the collection of Wat Nong Phayom*. Nong Phraya Market Demonstration Center.
- Phra Thep Phutiyatmatee (Sarit Siri). (2010). *Buddhist Leadership and Conflict Management in Thai Society*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraracchapariyatvithan. (2016, May - August). Buddhist Integrity in Human Resource Development of Prathom Suksa School, Department of General Education, Group 4. *Journal of Social Sciences*, 5(2), 55-65.
- Pudongsak Chamnanbruk. (2009). *Model of capacity development of personnel in emergency medical services in the community: case study in Thailand and the public for the Lao People's Democratic Republic*. Department of Strategy Development. Graduate School: Loei Rajabhat University.
- Wanayawan Wan. (2558). Development of Buddhist Leadership of the Teachers of the School of General Education, Group 3. *Journal of Social Sciences*, 2(2).